

483

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

ЧУГУНОВА ЄВГЕНІЯ ВАСИЛІВНА

УДК 378.011.3-051:78

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ
МУЗИКИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ МУЗИЧНО-ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ - 2015

НБ НПУ ім. М.П. Драгоманова

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
ЗАВАДСЬКА Тетяна Миколаївна,
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова, професор кафедри
фортепіанного виконавства і художньої культури.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
БРИЛІН Борис Андрійович,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського,
завідувач кафедри музикознавства
та інструментальної підготовки;

кандидат педагогічних наук
КОНДРАТЕНКО Ганна Григорівна,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
заступник директора Інституту мистецтв
з науково-педагогічної та соціально-гуманітарної роботи.

Захист відбудеться 14 жовтня 2015 року о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 11 вересня 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.І. Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. За останні роки в Україні відбулись радикальні зміни у всіх сферах суспільного життя, що стали причиною виникнення цілої низки проблем, серед яких зниження рівня загальної культури підростаючого покоління, зміна системи ціннісних орієнтацій молодого людини, відхід від традиційних морально-етичних норм. Означені негативні процеси найбільш гостро проявляються у сфері дозвілля учнівської молоді.

Сучасна учнівська молодь – це старшокласники загальноосвітніх шкіл, студенти училищ, технікумів, коледжів віком від 15 до 18 років, які прагнуть самореалізуватись, займаючись улюбленою справою, здатні самостійно організувати свій вільний час та гармонійно розвиватись. Разом з тим, є група молодих людей, які воліють проводити свій вільний час у спілкуванні в молодіжних компаніях, де формуються особлива молодіжна субкультура. Часто безконтрольність та відчуженість субкультурних угруповань призводять до асоціальних форм зановнення вільного часу молодого людини.

Зважаючи на те, що дозвіллева діяльність може бути як сферою розвитку людських можливостей, так і джерелом асоціальної поведінки індивіда, важливо спрямовувати означений вид діяльності на формування творчо активної особистості, здатної повноцінно сприймати прекрасне, жити і творити за законами краси. Оскільки серед художніх уподобань учнівської молоді у вільний час одне з перших місць посідає музика, цілком закономірно, що музичному дозвіллу в цьому контексті надається пріоритетна роль як специфічному виду естетичної діяльності, що проходить в умовах вільного часу, носить добровільний, невимушений характер та створює передумови для вибору музичних занять відповідно до особистісних потреб та смакових уявлень. Для більш ефективної організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді потрібен кваліфікований педагог-організатор, який вільно володіє системою відповідних знань, умінь і навичок на рівні високих вимог сучасності – вчитель музики. Таким чином, перед вищою школою постає завдання високоякісної підготовки фахівців, зокрема вчителів музики, виховання нової генерації педагогів-музикантів, організаторів музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді.

Вирішення окреслених завдань багато в чому залежить від готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді як важливої складової фахової підготовки педагога-музиканта.

У теоретико-методологічних дослідженнях вчених різних галузей знань поняття готовності отримало широкоаспектне висвітлення. Готовність, як психологічний феномен досліджували А. Гадюшкін, М. Дяченко, Л.Кандибович, М. Левітов, В. Моляко, О. Проскура, В. Пушкін, А. Пуні та ін. Специфіку готовності до різних видів педагогічної діяльності висвітлено в працях А. Деркача, Г. Костюка, Л. Кондрашової, В. Сластьоніна, В. Щербини,

О. Ярошенко. Готовність вчителя до організації дозвіллевої діяльності стала предметом досліджень І. Зязюна, А. Капської, С. Сисосвої, Н. Щуркової. Окремі аспекти готовності майбутнього вчителя музики до музично-педагогічної діяльності розглядаються у наукових працях О. Абдуліної, О. Апраксіної, Л. Арчажнікової, Б. Асаф'єва, Г. Падалки, Г. Шацької та ін. Разом з тим, проблема готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді недостатньо висвітлена у педагогічній літературі. Частково досліджується це питання у працях Н. Андрієвської, Б. Бриліна, Г. Кондратенко, Т. Фурсенко.

Соціально-педагогічна значущість проблеми формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді та недостатність науково-методичного забезпечення цього процесу зумовили вибір теми наукового дослідження – *«Формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідницької роботи кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Інституту мистецтв НПУ імені М.П. Драгоманова і складає частину комплексного дослідження з теми «Вдосконалення фахової та методичної підготовки вчителя музики до практичної професійної діяльності» (протокол № 4 від 22 грудня 2010 року).

Тему дисертаційного дослідження затверджено рішенням Вченої ради Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 4 від 29 листопада 2012 р.) та узгоджено на засіданні бюро та міжвідомчою Радою НАПН з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 1 від 29 січня 2013р.).

Мета дослідження – розробити, науково обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови та методику формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді.

Об'єкт дослідження – процес фахової підготовки майбутнього вчителя музики.

Предмет дослідження – педагогічні умови та методика формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді.

Відповідно до мети дослідження визначені такі завдання:

- проаналізувати стан досліджуваної проблеми в науковій літературі;
- уточнити сутність понять «музично-дозвіллева діяльність» та «готовність майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді»;
- визначити зміст та структуру готовності майбутніх педагогів-музикантів до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді;

- розробити педагогічні умови ефективного формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді;
- визначити критерії, показники та встановити рівні сформованості готовності майбутніх учителів музики до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді;
- розробити, теоретично обґрунтувати і експериментально перевірити поетапну методика формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді.

Методологічну та теоретичну основу дослідження становлять філософські положення про мистецтво як форму суспільної свідомості та його значення у вихованні людини; положення про соціальну зумовленість освіти й виховання, про закономірності взаємодії освітнього впливу і дозвілєвого середовища; науково-теоретичні положення щодо впливу дозвілля на особистісний розвиток людини (І.Бестужев-Лада, В.Бочелюк, А.Воловик, В.Воловик, Л. Гордон, Г.Зборовський, В. Кірсанов, Г. Орлов, І. Петрова, В. Піча та ін.); праці з проблем художньо-естетичного розвитку учнів різного віку (А.Болгарський, Б. Брилін, Л. Коваль, Л. Масол, В. Орлов, Г. Падалка, О.Ростовський, О. Рудницька, В.Шульгіна, О.Щолокова); ключові положення психологічної науки щодо формування готовності майбутнього вчителя до педагогічної діяльності (Л.Виготський, Г. Костюк, О. Леонтєв, С. Рубінштейн); науково-методичні праці з питань формування готовності до організації музично-педагогічної діяльності (В.Андрущенко, Ю. Плиска та ін.); наукові праці з питань підготовки майбутнього вчителя музики до організації музичного дозвілля молоді (Н. Андрієвська, Б. Брилін, Т. Фурсенко); дослідження особливостей роботи з учнівським вокальним колективом (Є.Бруква, Л. Паньків, О. Юрко та ін.).

Для досягнення мети, розв'язання поставлених завдань було використано **методи** дослідження теоретичного та емпіричного рівнів:

- *теоретичні* (аналіз філософської, мистецтвознавчої, психолого-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми, її систематизація та узагальнення; класифікація отриманих теоретичних та експериментальних даних, їх зіставлення, інтерпретація; конкретизація, синтез, порівняння) – для формування концептуальних положень дослідження, визначення сутності готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді та її структури;
- *емпіричні* (психолого-педагогічне спостереження, анкетування, тестування, бесіди, інтерв'ю, вивчення результатів творчої діяльності студентів, рольові ігри, тренінги, констатувальний і формувальний експерименти) – для визначення результативності експериментальної роботи);

- *статистичні* методи (кількісна обробка результатів дослідження, відображення їх у табличних і графічних формах) – для фіксації результатів вимірювань та перевірки ефективності розробленої методики формування готовності майбутніх учителів музики до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді.

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження полягає у тому, що:

- *вперше розроблено* й апробовано поетапну методику формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді, а також критерії сформованості означеної якості; визначено зміст та структуру готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілєвої діяльності; розроблено педагогічні умови ефективного формування готовності до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді;
- *уточнено* зміст понять «музично-дозвілєва діяльність» та «готовність майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді»;
- *подальшого розвитку* набуло теоретико-методичне забезпечення підготовки студентів до реалізації виховного потенціалу музично-дозвілєвої діяльності у художньо-творчому розвитку учнівської молоді.

Практичне значення дослідження визначається тим, що його висновки та експериментальні дані можуть становити підґрунтя для оновлення та коректування змісту таких навчальних дисциплін як «Методика музичного виховання», «Педагогічна творчість», «Всесвітня історія музики», а також педагогічної практики студентів. Матеріали дослідження та спеціально розроблений спецкурс «Основи організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді» можуть мати практичне застосування в діяльності викладачів навчальних закладів середньої та вищої музичної освіти, вчителів музики, керівників творчих колективів позашкільних закладів та загальноосвітніх шкіл.

Апробація результатів дослідження. Матеріали дисертації доповідались на міжнародних наукових та науково-практичних конференціях: «Проблеми загальної і спеціальної гуманітарної освіти» (Климовськ, Московська область, 2013); «Педагогіка і психологія, культура і мистецтво: «Слов'янське музичне мистецтво у контексті європейської культури» (Вінниця, 2013), «Сучасне дошкілля: реалії та перспективи» (Київ, 2014); «Художня культура і освіта. Традиції і сучасні перспективи» (Мелітополь, 2015); «Художня освіта на межі тисячоліть: здобутки, проблеми, перспективи» (Ніжин, 2015); на Всеукраїнській науково-методичній конференції «Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні і світі» (Київ 2014). Матеріали дисертації обговорювались на засіданнях кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова.

Впровадження результатів дослідження. Основні положення й результати дисертаційного дослідження впроваджено у навчально-виховний процес Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 07-10/1028 від 18.05.15р.), Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-29/02/1513 від 12.05.2015 р.), Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди (довідка № 622 від 27.05.15 р.), Бердянського державного педагогічного університету (довідка № 64-08/651 від 08.06.2015 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення і результати дослідження відображено у 9 одноосібних публікаціях автора: з них 7 – у наукових фахових виданнях України; 2 – у міжнародних виданнях.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаних джерел (всього 287, з них 7 – іноземними мовами). Загальний обсяг дисертації складає 235 сторінок, з них 179 сторінок основного тексту. Робота містить 7 таблиць, 2 рисунки, що разом з додатками становить 33 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, окреслено його методологічну та теоретичну основу, охарактеризовано методи дослідної роботи, висвітлено її наукову новизну та практичну значущість, а також наведено відомості про апробацію і впровадження результатів дослідно-експериментальної роботи.

На основі аналізу філософських, соціологічних, мистецтвознавчих та психолого-педагогічних літературних джерел у **першому розділі** – *«Теоретичні основи формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді»* – здійснено науковий аналіз поняття «музично-дозвілдова діяльність», узагальнено наукові підходи щодо трактування її сутності і змісту, розкрито специфіку художньо-виховного впливу різних видів та форм музично-дозвілдової діяльності на духовний розвиток учнівської молоді, дано визначення поняття «готовність майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді».

Виявивши сутність низки понять: «дозвілля», «діяльність», «естетична діяльність», «художня діяльність», «музична діяльність», ми розглядаємо *музично-дозвілдову діяльність як специфічний вид музично-естетичної діяльності, що проходить в умовах вільного часу, має добровільний, невимушений характер, базується на особистих музичних перевагах та спрямований на задоволення гедоністичних, пізнавальних та естетичних потреб особистості.*

Розглядаючи роль музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді як важливу в формуванні духовного світу особистості, ми наголошуємо, що для

більш ефективної організації цього процесу потрібен кваліфікований педагог – вчитель музики, як найбільш підготовлений фахівець з художньо-естетичного виховання підростаючого покоління, який виконує роль провідника цінного духовного досвіду, що сконцентрований у музичній діяльності.

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури з проблеми готовності вчителя до різних видів педагогічної діяльності (М. Благов, А. Деркач, Г. Костюк, Н. Кузьміна, В. Сластьонін та ін.) було визначено, що *готовність майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді – це усвідомлений активно-діяльнісний стан, що включає в себе особистісні (мотиви й інтереси) та професійні (знання і вміння) якості індивіда, які забезпечують здатність до створення умов для спільної музичної діяльності учнівської молоді на дозвіллі, спрямованої на задоволення гедоністичних, пізнавальних та естетичних потреб.* Основними складовими готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді є загальнопедагогічна (музично-педагогічний досвід, педагогічна культура, в основі якої є художньо-педагогічне спілкування) та спеціальна (фахова компетентність, яка охоплює особистісні характеристики, теоретичні знання та практичні здатності).

Якщо розглядати спеціально-предметні компетенції майбутнього вчителя музики з точки зору його готовності до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді, то їх формування забезпечується в процесі оволодіння базовими дисциплінами фахової підготовки студентів.

Фахова підготовка майбутніх учителів музики передбачає опанування дисциплінами музично-теоретичного, музично-історичного, музично-інструментального, диригентсько-хорових циклів, а також інтегрованою дисципліною – методикою музичної освіти.

Вчитель музики, як майбутній організатор музично-дозвілєвої діяльності, повинен вміти цікаво, грамотно, різнобічно і образно розповісти вихованцям про музику, використовуючи найкращі твори мистецтва у різнопланових заходах музичного дозвілля, визначати основні риси того чи іншого музичного стилю, художньої течії та напрямку. Теоретична підготовка дозволяє майбутньому вчителю музики глибше розуміти явища музичного мистецтва, основні закономірності історії та теорії музики в їх взаємозв'язку і дає можливість у яскраво-образній формі розповісти про мистецтво, вести бесіди, лекції, диспути.

Враховуючи популярність серед учнівської молоді такого виду музичної діяльності на дозвіллі як спів, що зумовлене насиченістю мас-медіа вокальними програмами, які, як показала практика, безпосередньо впливають на свідомість підростаючого покоління, успішність в організації майбутнім вчителем музики музично-дозвілєвої діяльності молоді неможлива без достатньої вокальної підготовки. Відтак, працюючи над постановкою голосу, кожен майбутній учитель музики – організатор музичного дозвілля учнівської молоді повинен усвідомлювати, що співацький голос вимагає систематичної, педагогічно грамотної роботи та професійного, дбайливого ставлення, вміння

тонко реагувати на будь-які відхилення від правильного інтонування, відчувати багату гаму кольорів людського голосу.

Однією з наймасовіших форм музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді є вокально-хоровий гурток, керівництво яким передбачає володіння рядом компетенцій: читати хорові партитури, диригувати, володіти навичками аранжування. У цьому аспекті важливим для майбутнього вчителя музики є наявність умінь гнучкого варіювання прийомів управління ансамблевим звучанням, внутрішнього інтонування партитури, підбору вокально-хорового репертуару для різного складу вокальних творчих колективів.

Розглядаючи виконавсько-інструментальний цикл фахової підготовки майбутнього вчителя музики в ракурсі формування його готовності до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді, визначасмо ряд важливих компетенцій, таких як: інтерпретація музичного твору, читання нот з листа, транспонування музичних творів в різні тональності, створення супроводу мелодії пісень на слух, володіння навичками гри в ансамблі. Отже, підготовка вчителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді неодмінно включає оволодіння навичками інструментально-виконавської і концертмейстерської діяльності. Вчитель музики в процесі організації музичного дозвілля учнівської молоді, виступаючи в різнопланових заходах у ролі виконавця, ілюстратора, акомпаніатора, використовує своє вміння гри на інструменті.

У готовності студентів до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді важливе місце належить володінню майбутнім учителем музики методикою музичної освіти, яка інтегрує фахові та психолого-педагогічні знання і вміння. Такий курс висвітлює історію вітчизняної та світової музичної освіти, містить знання методики роботи з учнями різних вікових груп, знайомить з методами навчання учнів різних видів музичної діяльності. Методична оснащеність учителя є запорукою його вдалої практичної діяльності в організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді, вона дозволяє уміло імпровізувати в несподіваних ситуаціях, використовувати різноманітні види та форми роботи, що сприяє створенню атмосфери творчої активності, зацікавленості.

Організуючи музично-дозвіллеву діяльність, учитель музики безпосередньо виконує роль менеджера дозвілля учнів. Адже, виконуючи управлінську роль в організації музичної діяльності підростаючого покоління у вільний від навчання час, вчитель музики безпосередньо виступає у ролі керівника, який формує відносини всередині та ззовні колективу, мотивує його учасників на досягнення спільної мети, несе відповідальність за прийняття рішення. Це лідер, за яким ідуть вихованці. Отже, менеджерськи злагоджений процес організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді вимагає від майбутнього вчителя музики володіння рядом компетенцій, серед яких: володіння знаннями з організації музично-дозвіллевої діяльності; наявність особистісних якостей; фізична витривалість, вміння керувати своїми емоціями; володіння специфічними індивідуально-діловими якостями, які б

створювали неповторний імідж керівника; здатність керуватись етичними нормами.

Відтак, майбутній вчитель музики має бути не лише педагогом, що здатен забезпечити навчальний процес школярів, але й відповідальним управлінцем, успішним менеджером музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді.

Таким чином, готовність до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді є однією зі складових фахової компетентності майбутнього вчителя музики, яка включає відповідні компетенції (знання, уміння і навички), конгломерат особистісно-ділових якостей педагога-універсала у галузі музично-педагогічної освіти.

У другому розділі – *«Методичне забезпечення готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді»* – науково обгрунтовано шляхи і засоби формування готовності майбутніх учителів музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді. У дисертаційному дослідженні розкрито структуру готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді, яка складається з таких компонентів: *мотиваційно-вольовий* (включає стійкий інтерес до означеної діяльності та здатність до регуляції власного емоційного стану), *інформаційно-пізнавальний* (виражається у прагненні до підвищення рівня обізнаності у сфері майбутньої професії, до набуття знань з психолого-педагогічних та фахових дисциплін), *операційно-оцінний* (включає музично-виконавські та комунікативно-організаторські вміння, здатність до самооцінки власної діяльності), *творчореалізуючий* (передбачає здатність до виконавської та вербальної інтерпретації музики, здатність до імпровізації та наявність індивідуального стилю керівництва музичним колективом у процесі організації музично-дозвіллевої діяльності).

У ході подальших наукових пошуків було виявлено, що процес ефективного формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді потребує створення відповідних педагогічних умов, а саме: створення мотиваційно-стимулюючого середовища навчального процесу студентів задля усвідомлення професійної значущості набуття готовності до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді; запровадження варіативності форм організації навчальної діяльності студентів; стимулювання самостійності студентів, зміна ролі «Я – студент» на «Я – художній керівник»; застосування індивідуально-творчого підходу до навчання студентів з метою спонукання їх до пошуку власного стилю педагогічного керівництва музичним колективом.

Відображено вплив означених педагогічних умов на усвідомлення студентом важливості набуття готовності до організації означеної діяльності, реалізацію його творчих потреб та інтересів, пошук власного стилю керівництва музичним колективом, виникнення потреби самореалізації не лише як музиканта-виконавця, а також і як організатора музично-дозвіллевої діяльності. На основі виявлених компонентів структури готовності майбутнього

вчителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді було визначено *критерії та показники* сформованості означеної якості: ступінь умотивованості щодо набуття готовності до організації музично-дозвіллевої діяльності, міра емоційної стійкості (інтерес до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді, бажання проявити і реалізувати організаторські здібності та власний творчий потенціал в процесі організації означеної діяльності, здатність регулювати власний емоційний стан (стресостійкість)); ступінь музично-теоретичної та психолого-педагогічної обізнаності (системність знань з основ психолого-педагогічних дисциплін, обсяг знань з фахових дисциплін, наявність знань про сутність та специфіку реалізації музично-дозвіллевої діяльності); міра комунікативно-організаційної та контрольно-оцінювальної спроможності (сформованість виконавських умінь, наявність організаторських та комунікативних здібностей, здатність оцінити свої можливості стосовно організації музично-дозвіллевої діяльності); міра творчої спрямованості особистості (самостійність та оригінальність вербальної та виконавської інтерпретації, здатність до імпровізації, наявність та характеристика індивідуального стилю керівництва музичним колективом, який складається з індивідуального стилю спілкування, індивідуального виконавського та управлінського стилів в процесі організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді; уміння створення сценарію та плану гурткової роботи).

У **третьому розділі** – *«Дослідно – експериментальна робота з формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді»* – відповідно до визначених критеріїв і показників у ході констатувального експерименту було виявлено рівні сформованості готовності майбутніх учителів музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді, обґрунтовано методи, методичні прийоми її формування, розроблено та впроваджено поетапну експериментальну методику, кількісно та якісно проаналізовано результати дослідження.

Задля встановлення вихідного рівня сформованості готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді було проведено констатувальне дослідження, в якому взяли участь 372 студента. Констатувальний експеримент складався з двох етапів – широкого масового опитування та лабораторного експерименту, в ході яких використовувались такі методи: анкетування, бесіди, індивідуальні та групові опитування, адаптовані до специфіки тестування музично-дозвіллевої діяльності за методиками «Дослідження мотивації до успіху» Т.Елєрса та «Виявлення схильності до стресу» Дженкінсона, методи спостереження та експертної оцінки результатів діяльності, проєктивні методи (творчі завдання), метод педагогічного моделювання.

Результати констатувального етапу дослідження майбутніх учителів музики дозволили виявити рівневу характеристику сформованості готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді.

Студенти, які належать до *низького рівня* сформованості готовності до організації музично-дозвілєвої діяльності (61,74%), характеризуються індивідуальним ставленням до означеної діяльності, відсутністю бажань професійного зростання. Рівень загальнопедагогічних та фахових знань студентів, зокрема обсяг знань з педагогіки, загальної та вікової психології, музично-теоретичних та музично-історичних дисциплін, а також з методики музичного виховання є недостатнім для успішної організації музично-дозвілєвої діяльності. Комунікативно-організаторські вміння, що характеризуються проявом ініціативи студентів до організації означеної діяльності, несформовані, ухвалення самостійних рішень уникається. Студенти, які належать до цього рівня, не володіють навичками вербальної та виконавської інтерпретації, здатностями до імпровізації, не в змозі створити доброзичливий мікроклімат та встановити контакт з вихованцями. Здатність самостійно створювати сценарії, планувати музично-дозвілєву діяльність художнього колективу у студентів з низьким рівнем готовності до організації означеної діяльності відсутня. Студенти не проявляють творчої активності під час організації музично-дозвілєвої діяльності. Низький рівень готовності майбутнього вчителя музики до організації означеної діяльності притаманний студентам, які використовують авторитарний стиль керівництва музичним колективом.

У студентів, яким притаманний *середній рівень* сформованості готовності до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді (27,91%), недостатньо виражений інтерес до означеного виду діяльності. Зазвичай такі студенти володіють певними знаннями з загальнопедагогічних, фахових дисциплін, але застосовують їх за шаблоном. Комунікативно-організаторські вміння і навички мають відчутні прогалини, у діях студентів простежується деяка невпевненість, а саме в умінні оцінити перебіг музично-дозвілєвої діяльності та у прийнятті управлінського рішення. У переважній більшості студенти володіють навичками вербальної та виконавської інтерпретації, хоча і потребують подальшого їх вдосконалення.

У повній мірі реалізувати здатність до імпровізації студентам з середнім рівнем готовності до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді заважають недостатньо сформовані вміння, неглибокі знання та уявлення щодо особливостей різних варіантів виконання музичних творів. Студенти використовують ліберальний, індивідуальний стиль керівництва в процесі організації означеної діяльності учнівської молоді. Процес створення сценарію музичного заходу, планування гурткової роботи вихованців музичного колективу подекуди потребує коригування.

Студенти з *високим рівнем* сформованості готовності до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді (10,35%) характеризуються яскраво вираженим інтересом до означеної діяльності. Студенти, які належать до даного рівня готовності, демонструють глибокі знання з загальнопедагогічних та фахових дисциплін і вміло використовують їх на практиці, проявляючи творчий підхід. Для респондентів означеного рівня

характерне досконале володіння комунікативно-організаторськими вміннями, їх ставлення до учнівської молоді позитивне. Студенти з високим рівнем готовності до організації музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді у повній мірі володіють вербальною та виконавською інтерпретацією, впевнено імпровізують, підбирають на слух, проявляють високу творчу активність. Високий рівень готовності майбутнього вчителя музики до організації означеної діяльності притаманний студентам, які використовують демократичний стиль керівництва музичним колективом. Студенти такого рівня готовності озброєні режисерськими знаннями щодо написання сценарію музичного заходу та розробки плану музично-гурткової роботи і впевнено користуються цими знаннями на практиці.

Виявлений незадовільний стан сформованості готовності майбутніх учителів музики до організації музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді зумовив необхідність розробки та впровадження експериментальної поетапної методики формування досліджуваної якості майбутніх педагогів-музикантів в процесі викладання дисципліни «Методика музичної освіти», розробленого спецкурсу «Основи організації музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді» та педагогічної практики. Розроблена методика, реалізація якої передбачає забезпечення спрямованості навчального процесу на набуття студентами фахових компетенцій, розвиток їх особистісних якостей та активізацію прагнення до постійного підвищення рівня професіоналізму, експериментально перевірена у перебігу чотирьох етапів формувального експерименту.

Перший етап – *орієнтувально-спонукальний* – має на меті зорієнтувати студентів, майбутніх учителів музики, на професійно-педагогічну діяльність в процесі організації музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді, здійснити спрямований вплив на формування їх мотиваційно-потребової установки. Завдання цього етапу роботи: стимулювати стійкий інтерес та позитивне ставлення майбутніх учителів музики до організації музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді; акцентувати потребу студентів до самовираження в процесі організації означеної діяльності; розвинути волюві якості студентів щодо подолання стресових ситуацій. У педагогічній роботі на цьому етапі доцільно використовувати методи наочності, бесіди, дискусії, спостереження та обговорення, рольову гру «Юлій Цезар».

Мега другого етапу – *рефлексійно-змістового* – озброїти студентів належними знаннями з фахових та психолого-педагогічних дисциплін на тому рівні, що дозволить їм успішно здійснювати організацію музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді на практиці. Завдання 2-го етапу: розширити обсяг знань студентів у галузі педагогіки, загальної та вікової психології; активізувати рефлексивну діяльність майбутніх учителів музики, спрямовану на набуття студентами значного обсягу фахових знань; усіляко сприяти набуттю знань з основ організації музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді та поступовому переходу від навчально-пізнавальної діяльності до практичної. Основні методи роботи на цьому етапі: бесіди, творчі завдання, ескізне

опрацювання шкільного репертуару, уявне моделювання нестандартних ситуацій. На цьому етапі в межах вивчення спецкурсу «Основи організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді» викладачі в процесі лекцій та семінарських занять знайомлять студентів з сучасними теоріями управління, формують уявлення щодо образу ідеального керівника, стилів, методів керівництва художнім колективом у процесі організації означеної діяльності.

Мета третього етапу – *корекційно-технологічного* – удосконалення якості виконавського та вербального висловлювання майбутніх учителів музики в процесі організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді. Завдання цього етапу: розвиток музично-виконавських умінь студентів; формування у майбутніх учителів музики комунікативно-організаторських умінь; актуалізація у майбутнього вчителя музики здатності до самооцінки своїх можливостей стосовно організації означеної діяльності. На третьому етапі доцільно застосування таких методів: багаторазового повторення музичного твору та мануального показу, демонстрації, комунікативної взаємодії, гри-імітації, самоспостереження. Цей етап формувального експерименту проходить на заняттях з диригування, практикуму роботи з хором.

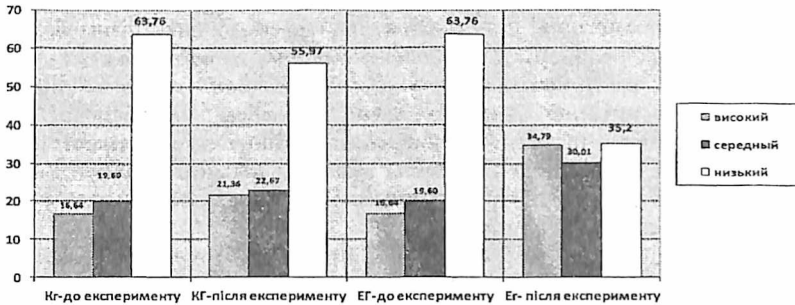
Мета останнього, четвертого етапу – *продуктивно-синтезуючого* – спрямувати знання, уміння та навички студентів, майбутніх учителів музики, у подальшу практичну роботу на творчому рівні. Завдання означеного етапу: активізувати творчі прояви студентів шляхом створення оригінальної виконавської та вербальної інтерпретації; удосконалити здатність до імпровізації; сформувати оптимальний (демократичний) стиль керівництва музичним колективом у процесі організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді. Означений етап проходить під час педагогічної практики і включає переважно індивідуальні творчі завдання. Реалізації завдань кінцевого етапу формування готовності студентів до організації означеної діяльності учнівської молоді сприяла апробація таких методів: застосування вокально-інструментальної імпровізації, створення самостійних творчих музичних проєктів, створення штучної кризи, використання рольової гри «Я – художній керівник».

Для перевірки дієвості формувальної методики був проведений контрольний зріз, що мав на меті встановити кількісні та якісні зміни в учасників контрольних та експериментальних груп за всіма розробленими критеріями та їх показниками. Ці дослідження були перевірені за допомогою коефіцієнту кореляції Пірсона з використанням комп'ютерної програми PIRSON Word Ex.

У результаті порівняльного аналізу було виявлено значне зростання показників високого (з 16,64% до 34,79%) та середнього (з 19,60% до 30,01%) рівня сформованості готовності майбутніх учителів музики до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді у студентів експериментальної групи, а кількість студентів з низьким рівнем сформованості означеної якості зменшилась з 63,76% до 35,2%. В учасників контрольних груп

значних позитивних змін у рівневій характеристиці сформованості готовності до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді не виявлено.

Якісний та кількісний аналіз результатів експериментальної роботи підтвердив ефективність розробленої методики та доцільність її впровадження в практику професійної підготовки студентів. Зіставлення даних, отриманих до та після формувальної роботи в експериментальних та контрольних групах, представлено в Рисунку 1.

Рисунок 1. Динаміка змін рівнів сформованості готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді.

Таким чином, одержані результати дали підстави зробити висновок про ефективність запропонованих педагогічних умов та розробленої методики формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді. Означена методика може бути використана у вищих педагогічних навчальних закладах, де проходять професійну підготовку майбутні вчителі музики.

ВИСНОВКИ

У дисертації викладено результати теоретичного узагальнення та практичного вирішення проблеми формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді, що знайшло відображення в обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці педагогічних умов та методики формування означеної якості у студентів вищих музично-педагогічних закладів освіти. Проведене дослідження дало підстави для таких висновків.

1. На основі узагальнення результатів аналізу філософської та психолого-педагогічної наукової літератури, сучасної освітньої практики доведено

актуальність проблеми формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді та виявлено потребу вищої школи у створенні надійного теоретико-методичного забезпечення формування означеної якості у педагогів-музикантів.

2. Теоретичний аналіз і узагальнення категоріального апарату дисертаційного дослідження надали можливість уточнити сутність понять «*музично-дозвілєва діяльність*», що інтерпретується як специфічний вид музично-естетичної діяльності, що проходить в умовах вільного часу, має добровільний, невимушений характер, базується на особистих музичних перевагах та спрямований на задоволення гедоністичних, пізнавальних та естетичних потреб особистості та «*готовність майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді*», під якою розуміється усвідомлений активно-діяльнісний стан, що включає в себе особистісні (мотиви й інтереси) та професійні (знання і вміння) якості індивіда, які забезпечують здатність до створення умов для спільної музичної діяльності учнівської молоді на дозвіллі, спрямованій на задоволення гедоністичних, пізнавальних та естетичних потреб.

3. У дисертації визначено зміст і структуру готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді, яка містить в собі такі компоненти: *мотиваційно-вольовий*, який включає стійкий інтерес до музично-дозвілєвої діяльності та здатність до регуляції власного емоційного стану; *інформаційно-пізнавальний*, що виражається у прагненні до підвищення рівня обізнаності у сфері майбутньої професії та набуття знань із психолого-педагогічних та фахових дисциплін; *операційно-оцінний*, який включає музично-виконавські та комунікативно-організаторські вміння та здатність до самооцінки власної діяльності; *творчо-реалізуючий*, який передбачає здатність до вербальної виконавської інтерпретації та імпровізації, наявність певного виду індивідуального стилю керівництва в процесі організації музично-дозвілєвої діяльності.

4. З'ясовано, що ефективність формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді значно підвищується завдяки реалізації таких педагогічних умов: створення мотиваційно-стимулюючого середовища навчального процесу студентів задля усвідомлення професійної значущості набуття готовності до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді; забезпечення варіативності форм організації навчальної діяльності студентів; стимулювання самостійності студентів, зміна ролі «Я – студент» на «Я – художній керівник»; застосування індивідуально-творчого підходу до навчання студентів з метою спонукання їх до пошуку власного стилю педагогічного керівництва музичним колективом.

5. У дисертаційній роботі визначено критерії та показники, які необхідні для діагностики рівня підготовленості майбутніх учителів до організації музично-дозвілєвої діяльності учнівської молоді, а саме: ступінь умотивованості щодо набуття готовності до організації музично-дозвілєвої діяльності та міра емоційної стійкості (інтерес до організації музично-

дозвіллевої діяльності учнівської молоді, бажання проявити і реалізувати організаційні здібності та власний творчий потенціал в процесі організації музично-дозвіллевої діяльності; здатність регулювати власний емоційний стан, протистояти стресовим ситуаціям); ступінь музично-теоретичної та психолого-педагогічної обізнаності (системність знань з основ загальної, шкільної та вікової психології, педагогіки; обсяг знань з фахових дисциплін); міра комунікативно-організаційної та контрольної-оцінювальної спроможності (сформованість виконавських умінь; наявність організаторських та комунікативних здібностей; здатність оцінити свої можливості стосовно організації музично-дозвіллевої діяльності); міра творчої спрямованості особистості (самогійність й оригінальність вербальної та виконавської інтерпретації; здатність до імпровізації; наявність та характеристика видів індивідуального стилю керівництва музичним колективом; здатність до написання сценарію та плану роботи гуртка).

Аналіз результатів констатувального експерименту дозволив виявити рівневу характеристику сформованості готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді. Так, високий рівень був зафіксований у 16,64 % респондентів, середній – у 19,60 %, а низький – у 63,76%, що зумовило необхідність розробки та впровадження поетапної методики формування досліджуваної якості в майбутніх учителів музики.

6. У дисертаційному дослідженні розроблена, теоретично обґрунтована та експериментально перевірена поетапна **методика** формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді. Метою *орієнтувально-спонукального* етапу було зорієнтувати студентів, майбутніх учителів музики, на професійно-педагогічну діяльність в процесі організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді, здійснити спрямований вплив на формування їх мотиваційно-потребової установки. Це досягалось завдяки застосуванню методів наочності, бесіди, дискусії, проблемних питань, спостереження та обговорення, ролі гри «Юлій Цезар». Реалізація інструментарію цих методів доцільна в площині педагогічної умови – створення мотиваційно-стимулюючого середовища навчального процесу студентів – задля усвідомлення професійної значущості готовності до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді. Метою *рефлексійно-змістового* етапу було озброїти студентів належними знаннями з фахових та психолого-педагогічних дисциплін на тому рівні, що дозволить їм успішно здійснювати організацію музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді в реальній практичній діяльності. Основні методи: бесіди, творчі завдання, ескізне опрацювання шкільного репертуару, уявне моделювання нестандартних ситуацій. Реалізація інструментарію цих методів доцільна в площині педагогічної умови впровадження варіативних форм організації навчальної діяльності студентів. Метою *корекційно-технологічного* етапу було удосконалення якості виконавського та вербального висловлювання майбутніх учителів музики в процесі організації музично-дозвіллевої діяльності

учнівської молоді, що здійснювалось в рамках застосування методів багаторазового повторення музичного твору та мануальний показ, демонстрації, комунікативної взаємодії (за методикою В. Кан-Калика), гри-імітації, самоспостереження (за методикою В. Рибалки. На цьому етапі раціонально впроваджувати педагогічну умову – стимулювання самостійності студентів, зміна ролі «Я – студент» на «Я – художній керівник». Метою *продуктивно-синтезуючого* етапу було спрямувати знання, уміння та навички студентів, майбутніх учителів музики на подальшу практичну роботу на творчому рівні. Успішній реалізації завдань кінцевого етапу формування готовності студентів до організації музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді сприяла апробація методів: застосування особистісно –творчої імпровізації, створення штучної кризи, створення самостійно-творчих музичних проєктів, використання рольової гри «Я – художній керівник творчого колективу». Цей етап формувального експерименту супроводжувався реалізацією педагогічної умови застосування індивідуально-творчого підходу до навчання студентів з метою спонукання їх до пошуку власного стилю педагогічного керівництва музичним колективом у процесі організації музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді.

Результати проведеної експериментальної роботи засвідчили позитивну динаміку всіх визначених показників, що підтверджено використанням методів математичної статистики. Зіставлення досягнень майбутніх учителів музики контрольних та експериментальних груп дозволило виявити в останніх позитивні зміни рівнів сформованості готовності до організації музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді, що підтверджує ефективність і практичну доцільність впровадженної методики.

Виконане дисертаційне дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Подальшого наукового вивчення потребують такі індивідуально-психологічні чинники формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді, а також вплив педагогічної практики на формування готовності майбутнього вчителя музики до організації означеної діяльності.

Основний зміст дисертації відображено у таких публікаціях:

1. Чугунова Є. В. Особливості підготовки майбутніх учителів музики до організації культурно-дозвілдової діяльності школярів / Є. В. Чугунова // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія №14 Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – Вип. 13 (18). – К.: НПУ, 2012.–С. 81-84.
2. Чугунова Є. В. Специфіка художньо-виховного впливу різних видів та форм музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді / Є. В.Чугунова // Наукові записки. Серія: Педагогічні та історичні науки: зб. наук. праць. – Вип. 112.– К.: НПУ,– 2013.– С. 214-219.

3. Чугунова Є. В. Готовність до організації музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді як складова фахової компетентності майбутнього вчителя музики / Є. В. Чугунова // Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. Серія №14 Теорія і методика мистецької освіти: – Вип. 15 (20). – К.: НПУ.– 2013.– С. 214-219.
4. Чугунова Є. В. Методика діагностики рівня готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді Є. В. Чугунова // Науковий вісник Педагогіка та психологія: зб. наук. праць. – Вип. 729.– Чернівці.: ЧНУ, 2014. – С. 160-166.
5. Чугунова Е. В. Теоретические основы формирования готовности будущего учителя музыки к организации музыкально-досуговой деятельности учащейся молодежи / Е. В. Чугунова // зб. Педагогика и психология, культура и искусство: проблемы общего и специального гуманитарного образования / Отв. ред.– сост. Ф. Ш. Салитова.– Вып 7. – Казань: изд-во «Отечество», 2014.— С. 547-552.
6. Eugenia Chugunova Characteristic of future Music teacher's readiness for organizing of students' music and leisure activities/ Eugenia Chugunova //Intellectual Archive Volume 3, Number 3, 2014. –P.48-58.
7. Чугунова Є. В. Педагогічні умови ефективного формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»: зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький. Педагогіка. Психологія. Філософія.– Випуск 35. – Переяслав-Хмельницький. : ДПУ, – 2014.– С.152–160.
8. Чугунова Є. В. Організація музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді як чинник художньо-естетичного розвитку учнівської молоді / Є. В. Чугунова// Наукові записки. Серія: Педагогічні та історичні науки: зб. наук. праць. – Вип. 130.– К. : НПУ, – 2014.– С. 250-254.
9. Чугунова Є. В. Методика формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді / Є. В. Чугунова // Наукові записки. Серія: Психолого-педагогічні науки. – №2.– Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – С. 126-132.

АНОТАЦІЇ

Чугунова Є. В. Формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді. –

Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. – Київ, 2015.

Дисертація присвячена проблемі формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвілдової діяльності учнівської молоді. Проаналізовано стан досліджуваної проблеми в науковій літературі, у

теорії та практиці вищої музично-педагогічної освіти, уточнено зміст понять «музично-дозвіллева діяльність» та «готовність учителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді», визначено компонентну структуру готовності майбутнього вчителя музики до організації означеної діяльності. Визначено критерії та показники готовності до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді та педагогічні умови ефективного здійснення цього процесу.

Розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено поетапну методику формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді. Результативність запропонованої методики та застосування педагогічних умов виявилась у позитивній динаміці змін у рівнях сформованості готовності до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді студентів експериментальних груп у порівнянні зі студентами контрольних груп.

Ключові слова: готовність, музично-дозвіллева діяльність, майбутній учитель музики, учнівська молодь, педагогічні умови, методика.

Чугунова Е. В. Формирование готовности будущего учителя музыки к организации музыкально-досуговой деятельности учащейся молодежи. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова. – Киев, 2015.

Диссертация посвящена проблеме формирования готовности будущего учителя музыки к организации музыкально-досуговой деятельности учащейся молодежи. Проанализировано состояние исследуемой проблемы в научной литературе, в теории и практике высшего музыкально-педагогического образования, уточнено содержание понятий «музыкально-досуговая деятельность» и «готовность будущего учителя музыки к организации музыкально-досуговой деятельности учащейся молодежи». Определена сущность готовности будущего учителя музыки к организации музыкально-досуговой деятельности учащейся молодежи, а также ее компонентная структура; доказана значимость формирования готовности будущих учителей музыки к организации музыкально-досуговой деятельности для их профессионального роста и ее положительное влияние на процесс формирования духовного мира учащейся молодежи; дальнейшее развитие приобрело теоретико-методическое обеспечение обучения студентов.

Установлено, что эффективность формирования готовности будущего учителя музыки к организации музыкально-досуговой деятельности значительно повышается благодаря применению таких педагогических условий: создание мотивационно-стимулирующей среды учебного процесса осознания студентом профессиональной значимости приобретения готовности

к организации музыкально-досуговой деятельности учащейся молодежи; вариативность форм организации учебной деятельности студентов; стимулирование самостоятельности студентов, смена роли «Я – Студент» на «Я– Художественный руководитель»; применение индивидуально-творческого подхода к обучению студентов с целью побуждения их к поиску собственного стиля педагогического руководства музыкальным коллективом.

На основе выявленных компонентов структуры готовности будущего учителя музыки к организации музыкально-досуговой деятельности учащейся молодежи были определены критерии и показатели сформированности этого качества, а именно: степень мотивированности приобретения готовности к организации музыкально-досуговой деятельности, степень эмоциональной устойчивости (интерес к организации музыкально-досуговой деятельности учащейся молодежи, желание проявить и реализовать организаторские способности и собственный творческий потенциал в процессе организации указанной деятельности, способность регулировать собственное эмоциональное состояние (стрессоустойчивость)); степень музыкально-теоретической и психолого-педагогической осведомленности (системность знаний основ дисциплинам, наличие знаний о сущности, специфике, функциях и формах реализации музыкально-досуговой деятельности; мера коммуникативно-организационной и контрольно-оценочной способности, сформированность исполнительских умений, наличие организаторских и коммуникативных способностей, способность оценить свои возможности по организации музыкально-досуговой деятельности; мера творческой направленности личности (самостоятельность и оригинальность вербальной и исполнительской интерпретации, способность к импровизации, наличие и характера индивидуального стиля руководства музыкальным коллективом в процессе музыкально-досуговой деятельности, умение создания сценария и плана кружковой работы).

В соответствии с разработанным критериальным аппаратом диссертационного исследования было проведено диагностирование существующего уровня сформированности готовности к организации музыкально-досуговой деятельности будущих учителей музыки. Выявлено преобладание у них низкого уровня сформированности указанного качества, что способствовало разработке и внедрению методики формирования готовности будущего учителя музыки к организации музыкально-досуговой деятельности учащейся молодежи, которая включала четыре этапа: ориентировочно-побудительный, рефлексивно-содержательный, коррекционно-технологический, продуктивно-синтезирующий, на которых были задействованы методы: дискуссии, коммуникативного взаимодействия, ролевой игры «Юлий Цезарь», «Я-руководитель художественного коллектива», создание самостоятельных музыкальных творческих проектов и другие.

Сравнительный анализ полученных экспериментальных данных на основе сопоставления количественных и качественных показателей участников

экспериментальных и контрольных групп показал положительную динамику изменений в уровнях сформированности готовности к организации музыкально-досуговой деятельности будущих учителей музыки экспериментальных групп. У участников контрольных групп не обнаружено значительных положительных изменений в уровневой характеристике сформированности указанного качества, что свидетельствует об эффективности разработанных педагогических условий и методики формирования готовности будущего учителя музыки к организации музыкально-досуговой деятельности учащейся молодежи.

Ключевые слова: готовность, музыкально-досуговая деятельность, будущий учитель музыки, учащаяся молодежь, педагогические условия, методика.

Chugunova E.V. Formation of readiness of the future teacher of music to organizing musical leisure activity of school youth. –Manuscript.

The dissertation for the science degree of pedagogical sciences in specialty 13.00.02 – theory and methods of music education. – National Dragomanov Pedagogical University. – Kyiv, 2015.

The dissertation is devoted to the problem of formation of readiness of the future teacher of music to organizing musical and leisure activity of school youth. The state of the problem was analyzed in the scientific literature in the theory and practice of high musical education, clarified the meaning of «music and leisure activity» and «readiness of music teacher to organizing musical and leisure activity of school youth», specified component structure of readiness for future music teacher in organizing of the designated activity. Pedagogical conditions of effective implementation of the process were defined. Criteria and indicators of readiness in organizing of music and leisure activity of school youth have been designed.

A theoretically grounded and experimentally tested every stage of formation of readiness of the future teacher of music for organizing music and leisure activity of school youth. The effectiveness of the proposed methods and the use of pedagogical conditions technique is proved in positive dynamics of changes in the level of formation of readiness for organizing music and leisure activity of school youth, students of experimental groups in comparing with control groups of students.

Key words: readiness, musical and leisure activity, future music teacher, school youth, pedagogical conditions, methodology.

**НБ НПУ
імені М.П. Драгоманова**

100304371

Підписано до друку 10.09.2015 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 прим. Зам. № 448.
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію ДК № 1101 від 29.10.2002. (044) 234-75-87
Віддруковано в друкарні Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова (044) 239-30-26